

Pet vrst tišine postavlja z odra dramatična vprašanja

SNG Nova Gorica Drama angleške avtorice Shelagh Stephenson je presunljiva pripoved o družinskih zlorabah in nasilju. Režijo podpisuje Maša Pelko, nastopajo Marjuta Slamič, Anuša Kodelja in Ivana Percan Kodarin

Marij Cuk

NOVA GORICA *Pet vrst tišine* angleške dramatičarke Shelagh Stephenson (1955) je pretresljiva pripoved ene največjih človekovih nasilnih deviacij sodobnega (a ne samo) časa – nasilja v družini, spolnih zlorab, fizičnega in psihološkega maltretiranja. Glavni povzročitelji tega zla so večinoma moški (a čedalje več je primerov tudi s strani drugega spola), ki se spozabijo nad svojimi žrtvami, nanje gledajo s stališča moči in vsemogočnosti, češ da mi je vse dovoljeno, v družini sem jaz gospodar. Kot oljčni madež se nato nasilje iz intimne zaprte celice prenese na družbo, v šole, na ulice, na stadione, v službo, skratka povsod, kjer je primitivna moč vladar sveta in ljudi. Drama *Pet vrst tišine* (najnovejša premiera na malem odru Slovenskega narodnega gledališča v Novi Gorici) je v režiji Maše Pelko vse to in še več.

Iskanje izhoda iz obupa

Režiserka se je ob pomoči dramaturškega branja Tereze Gregorič odločila za močno zarezano in fragmentarno naracijo, iz katere štrlijo ostri, kot britev parajoči drobcji ponavljajočih se besed in prizorov, gestikulacije, mimike, soočanja. Ovitost v dolge sekunde molka, navidez mehanski gibi – paradigmatična povednost iskanja izhoda iz psiholoških črnin obupa –, pogledi v praznino in bese-

de, izpraznjene svojih semantičnih vsebin, uokvirjajo dramatičnost gledališke povednosti v odrsko pretresljivost, ki pa ni daleč od konkretne, realnega življenja za štirimi stenami anonimnega stanovanja. Tam se je zgodil umor.

Žena in mati (Majuta Slamič) ter hčerki (Anuša Kodelja in Ivana Percan Kodarin) se po letih mučenja in nasilja ter vsakršnih krutosti fizičnega in psihološkega značaja temu uprejo. Edina možnost je uboj krvnika, ki se zgodi, ko ne morejo več, ko so na robu, ko se bodo zdaj zdaj pogreznile, padle v prepad brezizhodnosti.

Sledi policijska preiskava, v kateri je veliko nedorečenosti in dvoumnosti, zaslišanj, ki ne razumejo notranjih vzmeti dejanja, kar storilke še bolj obremenjuje kot dejanje samo, ki je končna postaja nekega trpljenja, hkrati pa odpira nove življenjske vprašalne pole. Je nasilje zoper nasilje upravičeno? Zakaj žrtev družinskega nasilja družba ne zaščiti? Zakaj žrtve molčijo, si ne upajo prijaviti nasilja in ko ga prijavijo, trčijo na gluhotu in nezaznavanje? Zakaj se nekatere žrtve odločijo za ekstremni izhod iz lege molka in pasivnega sprejemanja nasilja?

Molk in strah

Dramatična vprašanja, ki jih uprizoritev *Pet vrst tišine* s psihološko pretanjeno odrsko vizualizacijo brezkompro-

misno kot težak kamen vrže v in med gledalce. Majuta Slamič, Anuša Kodelja ter Ivana Percan Kodarin preigravajo prizore z veliko čustveno potenco, ki pa je nekako zavrta, ne more bruhiti na dan in se sprostiti v kriku, tudi osvojenost (umor) prinaša nove občutke krivde, kot da nasilje neizbrisno zaznamuje posameznika, ki ga doživi. Ga pahne v novi molk.

Med najbolj pretresljive izraze novogoriške uprizoritve pa gre brez dvoma umestiti strah. Predstava ga je uspela celo fizično izoblikovati: strah v času nasilja, strah ob usodnem dejanju in po njem. In v tem smislu je predstava zazrta v perspektivo prihodnosti s klicem, da je treba nasilje in strah za družinsko steno in v družbi razbiti. Družba si pred tem ne sme zatistiti oči, ampak žrtvam nasilja priskočiti na pomoč, jim prisluhniti in jih s tem rešiti pred težo življenja. Obup namreč lahko sproži novo nasilje.

Je nasilje
zoper nasilje
upravičeno?
Zakaj žrtev
nasilja družba
ne zaščiti?

Pet vrst tišine V SNG Nova Gorica prva slovenska uprizoritev intimne drame PETER UHAN/SNG